

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΑΚΗ του Νικολάου, Ανακρίτρια Αεροδικείου Αθηνών, ΠΜΣ Εμπορικού και Εργασιακού Δικαίου ΔΠΘ, Υποψ. Διδάκτορας Νομικής ΑΠΘ,

ΙΔΙΩΝΥΜΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΕΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 227,228 ΚΠΔ και 352^Α ΠΚ ανήλικων και ενήλικων θυμάτων των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, δηλαδή για τα εγκλήματα του 19^{ου} κεφαλαίου του ΠΚ

Η πραγματογνωμοσύνη συνιστά ένα από ισχυρότερα αποδεικτικά μέσα το οποίο ρυθμίζεται από στο τρίτο κεφάλαιο του δεύτερου βιβλίου του ΚΠΔ με τίτλο οι αποδείξεις και συγκεκριμένα από τις διατάξεις των άρθρων 183-208 ΚΠΔ. Ο ανακριτής όταν συντρέχει λόγος πραγματογνωμοσύνης για την εξακρίβωση ορισμένου γεγονότος, πριν εκδώσει διάταξη ως οφείλει σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 30, 102, 138 και 274 ΚΠΔ, διαβιβάζει την δικογραφία στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών με έγγραφο του, στο οποίο αναγράφει την παραγγελία βάση της οποίας διενεργεί ποινική δίωξη καθώς και λεπτομερή αναφορά των λόγων ένεκα των οποίων απαιτείται η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, ζητώντας απ αυτόν να γνωμοδοτήσει αιτιολογημένα αν συμφωνεί η διαφωνεί με τον διορισμό πραγματογνώμονα, θέτοντας την ημερομηνία και την υπογραφή του. Όπως ορθά ορίζεται στο άρθρο 195 ΚΠΔ το αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης θα πρέπει να καθορίζεται από τον ανακρίνοντα με λεπτομέρεια και αντικειμενικότητα. Στη σχετική παραγγελία ή διάταξη θα πρέπει με λογικό ειρμό, συνεπή αλληλουχία και εύληπτη ροή να εκτίθενται, κατά σειρά, ο επιδιωκόμενος σκοπός της επιδιωκόμενης πραγματογνωμοσύνης, τα κύρια και ουσιώδη ζητήματα που χρήζουν διευκρίνισης και επίλυσης και μια σειρά ερωτημάτων στα οποία καλείται να απαντήσει με ειδικές γνώσεις της επιστήμης ή της τέχνης ο διορισθείς πραγματογνώμονας. Ο ανακριτής δεν δεσμεύεται από την γνώμη του Εισαγγελέα ως προς το διορισμό πραγματογνώμονα, δεδομένου ότι για την διενέργεια η το είδος της πραγματογνωμοσύνης (τακτική ή προκαταρκτική) δεν απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Εισαγγελέα.

Με έκθεση κοινοποίησεως διατάξεως καλείται ο πραγματογνώμονας που έχει επιλεγεί, να προσέλθει στο γραφείο του ανακριτή για να δώσει το νόμιμο όρκο σύμφωνα με το άρθρο 194 ΚΠΔ και να του επιδοθεί η διάταξη διορισμού του. Η κλήση μπορεί να είναι και τηλεφωνική. Στη συνέχεια του επιδίδεται η διάταξη με τους λόγους που επιτάσσουν τον διορισμό του και τα ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει, ορίζεται προθεσμία εντός της οποίας οφείλει να προσκομίσει την πραγματογνωμοσύνη εκτός αν με αίτηση του ζητήσει την παράταση της. Παράλληλα γίνεται μνεία της γνώμης του Εισαγγελέα είτε είναι σύμφωνη είτε όχι. Επίσης γίνεται μνεία της υποχρέωσης του αναφορικά με το άρθρο 207 παρ.1βΚΠΔ να γνωστοποιήσει στους τεχνικούς συμβούλους το τόπο και το χρόνο διενέργειας αυτής καθώς και το θέμα αυτής.¹ Η διάταξη του

---

¹ Λ Μαργαρίτη, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1103

πραγματογνώμονα αφού κοινοποιηθεί σε αυτόν, κοινοποιείται στον Εισαγγελέα, στον κατηγορούμενο αλλά και στον παραστάσα προς υποστήριξη της κατηγορίας, γεγονός που απορρέει από την υποχρέωση έγγραφης γνωστοποίησης των στοιχείων τους, όπως επιβάλλει η αξίωση ουσιαστικής άσκησης του δικαιώματος του εισαγγελέα και των διαδίκων, προκείμενου να ασκήσουν από τα προβλεπόμενα από το νόμο δικαιώματα τους, που προβλέπονται στα άρθρα 191, 192 και 204 ΚΠΔ, σε προθεσμία που τάσσει ο ανακριτής. Η έλλειψη της ανωτέρω πρόσκλησης καθιστά την ανακριτική διάταξη ως και τη διεξαχθείσα με βάση αυτή πραγματογνωμοσύνη, απόλυτα άκυρη.² Επιπλέον με την προσθήκη της παρ. 1 του άρθρου 204 ΚΠΔ απαιτείται η γνωστοποίηση ανάθεσης της πραγματογνωμοσύνης όπως προβλέπει το άρθρο 192 ΚΠΔ σε όλους τους διαδίκους και στη περίπτωση που η πραγματογνωμοσύνη διενεργείται στα κατ άρθρο 184 ΚΠΔ εργαστήρια. Αξίζει να αναφέρουμε ότι η περίπτωση της έγγραφης γνωστοποίησης καταλαμβάνει και το στάδιο προκαταρκτικής εξέτασης και αφορά τόσο τον ύποπτο όσο και τον παριστάμενο προς υποστήριξη κατηγορίας.

Ειδικότερα, στις περιπτώσεις των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, δηλαδή για τα εγκλήματα του 19^{ου} κεφαλαίου του ΠΚ και ειδικότερα, του βιασμού, της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, της κατάχρησης ανίκανου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη, των γενετησίων πράξεων με ανήλικους ή ενώπιον τους, της κατάχρησης ανηλίκων, της διευκόλυνσης προσβολών της ανηλικότητας, της πορνογραφίας ανηλίκων, της προσέλκυσης παιδιών για γενετήσιους λόγους, των πορνογραφικών παραστάσεων ανηλίκων, της μαστροπείας και της γενετήσιας πράξης με ανήλικο έναντι αμοιβής, προβλέπονται από τον κώδικα δύο «ιδιώνυμες» πραγματογνωμοσύνες. Η πραγματογνωμοσύνη των άρθρων 227 και 228 ΚΠΔ και η ψυχοδιαγνωστική εξέταση της διάταξης του άρθρου 352^Α ΠΚ. Η πρώτη δεν αποτελεί αυτοδύναμο και αυτοτελές αποδεικτικό μέσο. Έχει το ρόλο της πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται για την ενίσχυση των ευάλωτων μαρτύρων (vulnerable witnesses).³ Ο όρος αυτός περιγράφει μάρτυρες -συνήθως ανήλικους ή θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων – τους οποίους ο νομοθέτης κρίνει ότι λόγω του ψυχικού τραυματισμού που υπέστησαν από την εγκληματική πράξη, θα πρέπει να τους εξαιρέσει από την κατ αντιπαράσταση εξέταση με τον κατηγορούμενο, καθώς η θέα και μόνο του τελευταίου είναι δυνατόν να τους προκαλέσει σημαντική ψυχική αναστάτωση, αλλά και να επηρεάσει σημαντικά την ποιότητα της μαρτυρίας τους.⁴ Στην περίπτωση των ευάλωτων μαρτύρων εκείνο που επιδιώκεται είναι να μην δει ο μάρτυρας τον κατηγορούμενο, λόγω του ότι πρέπει να προστατευθεί η σωματική ακεραιότητα και ψυχική του υγεία. Στο πλαίσιο του ελληνικού ποινικού δικονομικού δικαίου, ρυθμίσεις που

---

² Διατ.Ανακρ.Πρ.Σπαρτ 8/2017, Ποιν. Δικ. τευχος 3, Μάρτιος 2018, σελ 325

³ Για την έννοια και τις ειδικότερες κατηγορίες “ευάλωτων μαρτύρων” βλ. διεξοδικά Ellison, *The Adversarial Process and the Vulnerable Witness*, 2001, σελ. 11 επ. και passim.

⁴Κ. Πανάγος, *Ανήλικοι μάρτυρες σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης: Ο ρόλος των επιστημόνων ψυχικής υγείας στην εξέτασή τους*, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 11/2021, σελ 1515

κατατείνουν στη προστασία ευάλωτων μαρτύρων συναντά κανείς όπως είπαμε, στις διατάξεις των άρθρων 227 ΚΠΔ. Κατά την εξέταση του ανήλικου θύματος λόγω αυτής της ιδιαίτερης φύσης της παρεκκλίνει από το γενικό κανόνα του τρόπου εξέτασης των μαρτύρων, προϋποθέτοντας για την διεξαγωγή αυτής, το διορισμό ειδικών πραγματογνωμόνων (ψυχιάτρων και ψυχολόγων). Σκοπός αυτής της διάταξης είναι να προστατεύσει τα ανήλικα θύματα σε αδικήματα της προσωπικής ελευθερίας, της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής που έχουν τελέσει εις βάρος του, εν όψει της μαρτυρικής εξέτασης στην οποία θα υποβληθεί, από πραγματογνώμονα - παιδοψυχίατρο ή παιδοψυχολόγο.

Ειδικότερα το άρθρο 227 ΚΠΔ προβλέπει ένα διαφορετικό τρόπο εξέτασης των ανήλικων παθόντων από τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις. Ο πραγματογνώμονας που πρέπει να είναι ειδικά εκπαιδευμένος ⁵παιδοψυχίατρος ή παιδοψυχολόγος, όταν ερευνάται η τέλεση αδικήματος στα πλαίσια προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης, αλλά και ο αντίστοιχος διορισθέντας πραγματογνώμονας από τον ανακριτή, όταν διερευνάται η τέλεση αδικήματος στα πλαίσια της ανάκρισης, συντάσσει έκθεση αποφαινόμενος για την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του ανήλικου, εν συνέχεια παρίσταται στην και κατά την διάρκεια εξέτασης αυτού, είτε από το προανακριτικό υπάλληλο είτε από τον ανακριτή. Ο ρόλος του παιδοψυχίατρου ή του παιδοψυχολόγου κατά την εξέταση του ανήλικου θύματος ως μάρτυρα είναι η προετοιμασία του ανήλικου για την εξέταση δηλαδή η δημιουργία φιλικής επαφής και κλίματος εμπιστοσύνης με αυτόν, ελάττωση της αμηχανίας του έναντι της άγνωστης σε αυτόν δικαστικής διαδικασίας και η ενημέρωση του για την σημασία που έχει η παρουσίαση της αλήθειας στο δικαστήριο για τον ίδιο, τον δράστη και την κοινωνία. Επιπλέον η συνεργασία με τους ανακριτικούς υπαλλήλους και τους δικαστικούς λειτουργούς. Άμεση προτεραιότητα έχουν οι ειδικοί που υπηρετούν στα Αυτοτελή γραφεία προστασίας ανήλικων θυμάτων και όπου αυτά δεν λειτουργούν ο διορισμός γίνεται από το πίνακα πραγματογνωμόνων. ⁶Η εξέταση ως μάρτυρα του ανήλικου θύματος γίνεται στα Αυτοτελή γραφεία προστασίας ανήλικων θυμάτων της εφετειακής περιφέρειας ή όπου αυτά δεν λειτουργούν σε χώρους ειδικά σχεδιασμένους για το σκοπό αυτό. Παρατηρούμε ότι με το άρθρο 117 του ν. 4855/2021, απαλείφεται ο όρος υποχρεωτικά από την διάταξη του άρθρου 227 παρ. 1. Επομένως, δίνεται η δυνατότητα όπου δεν υφίστανται αυτοτελή γραφεία προστασίας ανήλικων, η δικανική εξέταση των ανήλικων να διενεργείται είτε από ειδικά εκπαιδευμένο παιδοψυχολόγο ή παιδοψυχίατρο ή σε περίπτωση έλλειψης τους ψυχολόγο ή ψυχίατρο που περιλαμβάνεται στο πίνακα πραγματογνωμόνων. Ο χώρος πρέπει να είναι ειδικά εξοπλισμένος και διαμορφωμένος για το σκοπό αυτό, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που θέτει το άρθρο 7 της ΥΑ 7320/2019 Απόφασης του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στην περιφέρεια της Αττικής έχει δημιουργηθεί και εξοπλιστεί κατάλληλος χώρος στην Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής Υποδιεύθυνση

⁵ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1103

⁶ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1228

Προστασίας Ανηλίκων, που εδράζεται στην Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνών επί της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, προσαρμοσμένος για την προσήκουσα εξέταση των ανήλικων μαρτύρων θυμάτων προσβολής της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, αφού τα αυτοτελή γραφεία προστασίας ανηλίκων θυμάτων-«Σπίτι του Παιδιού» δεν έχουν ακόμα στελεχωθεί κατάλληλα και δεν έχουν τεθεί σε λειτουργία. Με την παρ. 4 της διάταξης του άρθρου 227 ΚΠΔ καθιερώνεται η γραπτή κατάθεση του ανηλίκου και η δυνατότητα καταχωρίσεως της σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο προβολής.⁷ Παρόλο που ο νέος ΚΠΔ διατηρεί αυτούσια την εν λόγω πρόβλεψη στο άρθρο 227 ΚΠΔ αναριθμώντας στην παρ. 4, ανακύπτει το ζήτημα, όταν η κατάθεση του ανηλίκου δεν καταχωρίζεται σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο, εάν σ αυτή την περίπτωση προκαλείται ακυρότητα της κατάθεσης (απόλυτη ακυρότητα κατ άρθρο 171 παρ.1δ ΚΠΔ). Σύμφωνα με τον καθηγητή Λ. Μαργαρίτη ορθή φαίνεται η πρόκληση απόλυτης ακυρότητας.⁸ Παρόλα αυτά, μέχρι και σήμερα λόγω αδυναμίας καταγραφής της κατάθεσης σε οπτικοακουστικό μέσο, λόγω της έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής, όσον αφορά τις δικογραφίες που έχουν σχηματισθεί για πράξεις του 2020 και πριν, δύναται να θεωρηθεί στην πράξη ότι αρκεί η προσκόμιση βεβαίωσης από την υπηρεσία που θα διενεργήσει την προβλεπόμενη διαδικασία. Παρόλα αυτά από το 2021 λειτουργεί όπως αναφέραμε στην Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής, κατάλληλα διαμορφωμένος χώρος για την εξέταση του ανηλίκου θύματος, όπου υπάρχει η δυνατότητα πλέον καταγραφής. Η καταγραφή σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο (CD,DVD,USB κλπ) της κατάθεσης του ανηλίκου που θα συνοδεύει την έκθεση εξέτασης του ως στοιχείο της δικογραφίας, συνιστά έγγραφο κατά την έννοια του άρθρου 13 στοιχ.γ του ΠΚ, επομένως θα χορηγείται αντίγραφο αυτού στους διαδίκους, όπως ισχύει και για τα υπόλοιπα έγγραφα της δικογραφίας, σύμφωνα με τις κατά περίπτωση εφαρμοζόμενες διατάξεις του ΚΠΔ (άρθρα 100,105,106,107,108,147 και 244 ΚΠΔ). Παρόλα αυτά δεν είναι σύννομη η τήρηση αντιγράφου αυτού, υπο την έννοια της τήρησης αρχείου στην Υπηρεσία της Διεύθυνσης Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων όπως αυτό προβλέπεται στην παρ. 1 εδάφιο στ του άρθρου 7 της ΥΑ 7320/2019.⁹ Από την διαδικασία αυτή εξαιρείται η κατ αντιπαράσταση εξέταση τους με τον κατηγορούμενο, δεδομένο ότι η θέαση αυτού είναι δυνατόν να προκαλέσει ψυχική αναστάτωση και να επηρεάσει σημαντικά την ποιότητα της μαρτυρίας του ανηλίκου.¹⁰

Για την ανωμοτί εξέταση των ανήλικων θυμάτων ενώπιων του ανακριτή, ακολουθείται ακριβώς η ίδια διαδικασία. Ειδικότερα, διορίζεται ο πραγματογνώμονας, ο οποίος προετοιμάζει το ανήλικο θύμα, στην συνέχεια συντάσσει γραπτή έκθεση, που θα διατυπώσει τις διαπιστώσεις του όπως

---

⁷ Αιτ.εκθ. ν. 3627/2007, ΠοινΧρ ΝΗ/2008, σελ 189

⁸ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1233

⁹ ΓνωμΕισΑΠ 1/2021 [Καταχώριση κατάθεσης σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο – Αρμοδιότητα Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανηλίκων, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 2/2021, σελ 270

¹⁰ Κ. Πανάγος, Ανήλικοι μάρτυρες σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης: Ο ρόλος των επιστημόνων ψυχικής υγείας στην εξέτασή τους, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 11/2021, σελ 1515

προκύπτει από την διάταξη του άρθρου 227 ΚΠΔ σχετικά με την αντιληπτική του ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του. Στο άρθρο 11 της της Υ.Α. 7320/10.6.2019, ορίζεται ότι ο επιστήμων ψυχικής υγείας προετοιμάζει τον μάρτυρα για την εξέταση ως ακολούθως: τον ενημερώνει αναφορικά με το όνομα και την ιδιότητα του, συζητά αρχικά μαζί του για ουδέτερα θέματα, εγκαθιδρύει ένα υποστηρικτικό κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης μαζί του, επεξηγεί τον λόγο, τον σκοπό και τους βασικούς κανόνες εξέτασης, όπως επίσης την πορεία της όλης διαδικασίας και τον ρόλο του, τον ενθαρρύνει να καταθέσει την αλήθεια για τα γεγονότα που έλαβαν χώρα, όπως ο ίδιος τα βίωσε ή αντιλήφθηκε και να ανακαλέσει στη μνήμη του όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες. Στο άρ. 10 της Απόφασης ορίζεται ότι η εκτίμηση της αντιληπτικής ικανότητας και ψυχικής κατάστασης του μάρτυρα αποτελεί μέρος της προετοιμασίας του για την εξέταση (δεν πρόκειται, λοιπόν, για μία επιπλέον διαδικασία που θα επιβαρύνει περισσότερο τον ίδιο). Ο επιστήμων ψυχικής υγείας εξετάζει ιδίως το αναπτυξιακό του στάδιο, αξιολογεί την αντιληπτική, γλωσσική και μνημονική του ικανότητα, καθώς και την ικανότητα να διακρίνει το ψέμα από την αλήθεια¹¹. Μεταξύ άλλων, η αξιολόγηση του αναπτυξιακού σταδίου του ανηλίκου από τον αρμόδιο επιστήμονα αποτελεί ένα βασικό προ-απαιτούμενο, ώστε να αποφευχθεί μια μη ενδεδειγμένη τεχνική συνέντευξης κατά την κύρια φάση της εξέτασης¹². Δεν επιτρέπεται, ωστόσο, να αποφανθεί σχετικά με το αληθές της αφήγησης του μάρτυρα¹³, ούτε να υποδείξει στο δικαστήριο αν θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη τους ισχυρισμούς του. Στο σημείο αυτό καθίσταται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι όταν τίθεται ως ερώτημα στους πραγματογνώμονες δια μέσου των συνηγόρων, αν το ανήλικο θύμα βρίσκεται σε κατάσταση υποβολιμότητας, ο πραγματογνώμονας παρόλο που λόγω της εμπειρίας του δύναται να το απαντήσει, ενδεχομένως να μην το πράξει γιατί θα θεωρείται ότι επηρεάζει προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση τη κρίση του δικαστηρίου. Παρόλα αυτά θα κληθεί να απαντήσει επιστημονικά αν υπάρχει πιθανότητα αυτό να συμβαίνει, έτσι ώστε να συνδράμει στον όσο γίνεται ορθότερο σχηματισμό δικανικής πεποίθησης. Με βάση τα παραπάνω: «... η αξιολόγηση της αντιληπτικής ικανότητας και ψυχικής κατάστασης του ανηλίκου περιλαμβάνει α) την ικανότητα παρατήρησης και ερμηνείας των γεγονότων, β) την ικανότητα της μνήμης και γ) την ικανότητα μεταφοράς των γεγονότων και επικοινωνίας. Με άλλα λόγια ο ανήλικος είναι ικανός να παρατηρήσει αυτό που συνέβη; Μπορεί να μεταφέρει αυτό που θυμάται; Μπορεί να θυμηθεί αυτό που παρατήρησε; Μπορεί να διακρίνει το ψέμα από την αλήθεια; Ο σκοπός της πραγματογνωμοσύνης αποτελεί ένα εργαλείο προς το δικαστή ότι η κατάθεση του ανηλίκου είναι αξιόπιστη και κατά τούτο μπορεί να αξιοποιηθεί αποδεικτικά

¹¹ Ο. Θεμελή, Το πρωτόκολλο δικανικής συνέντευξης ανήλικων θυμάτων κακοποίησης, ό.π. και γενικότερα Κουράκη Ν., Προβλήματα ανακριτικής στο ελληνικό δίκαιο της απόδειξης, στο Συμβολές στη μελέτη της ανακριτικής, ό.π., σελ. 33 επ.

¹² Ο. Θεμελή, Αλήθεια ή ψέματα; Η αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας και ο κίνδυνος της νομικής πλάνης κατά τη διερεύνηση των ισχυρισμών των ανήλικων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Α. Μαγγανά, Παπαζήσης, Αθήνα, 2018, σελ. 673.

¹³ Με τα όρια που τίθενται στο έργο του ψυχολόγου ή ψυχιάτρου καταπατίστηκε το Συμβ.Πλημ.Χαλκίδας 257/2011, Ποιν.Δικ. 7/2012, σελ. 616 επ. (με σημειώσεις του Γ. Μπουρμά).

και χρησιμεύει για να περιγράψει τις βασικές ιδιότητες που οι ανήλικοι πρέπει να διαθέτουν για να μπορούν να καταθέσουν. Το όριο βρίσκεται χαμηλά. Αυτό που απαιτείται είναι η βασική ικανότητα αντίληψης [...] ειδικά στην περίπτωση που ο ανήλικος είναι απών στο ακροατήριο, ο δικαστής [...] δεν διαθέτει, μπροστά του, τον ανήλικο και δεν μπορεί να τον εξετάσει για να διαπιστώσει εάν είναι ή όχι αξιόπιστος. Αυτή ακριβώς τη λειτουργία, επιτελεί, ως «βοηθός» του δικαστή ο [...] πραγματογνώμων»¹⁴. Σε συνέντευξη καλούνται επίσης τα μέλη της οικογένειας του ανηλίκου (ιδίως τα αδέρφια) προκειμένου να επιτευχθεί η διερεύνηση του οικογενειακού του περιβάλλοντος εν γένει. Οι γονείς είναι αναγκαίο να εξετάζονται πριν από τον ανήλικο, ενώ είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη το ιστορικό της οικογένειας (ιδίως τυχόν ιστορικό κακοποίησης ή παραμέλησης, καθώς και σοβαρά ζητήματα ψυχικής υγείας). Αξιοσημείωτη είναι εν προκειμένω η ρύθμιση του άρθ. 227 παρ. 2 ΚΠΔ με βάση το οποίο είναι επιτρεπτή η συνοδεία του ανηλίκου από τον νόμιμο εκπρόσωπό του, εκτός εάν ο ανακριτής απαγορεύσει την παρουσία του με αιτιολογημένη απόφαση για σπουδαίο λόγο, ιδίως σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή ανάμειξης του στην ερευνώμενη πράξη (επί παραδείγματι, ο ανακριτής δύναται να απαγορεύσει τη συνοδεία του ανηλίκου από τη μητέρα του σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής κακοποίησης, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι είχε λάβει γνώση της θυματοποίησης και έμεινε αδρανής ή επιχείρησε τη συγκαλύψη του γεγονότος)¹⁵.

Η γραπτή έκθεση, η οποία είναι ουσιαστικά η πραγματογνωμοσύνη, πρέπει να προηγείται της εξέτασης του ανηλίκου η οποία είναι και η τελευταία ανακριτική πράξη. ¹⁶Ο ανακριτής οφείλει να κοινοποιήσει την ανωτέρω διάταξη περί διορισμού παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου στους διαδίκους, επι ποινή δεν ακυρότητας και στον κατηγορούμενο, οι οποίοι δικαιούται να ασκήσουν το δικαίωμα εξαίρεσης αυτών ή να προβούν στο διορισμό τεχνικών συμβούλων.¹⁷ Στην περίπτωση αυτόφωρων αδικημάτων όπου συντρέχει περίπτωση επείγουσας και άμεσης ανάγκης λήψης κατάθεσης της ανήλικης στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης (αστυνομικής προανάκρισης) και συνεπώς η γνωστοποίηση στον ύποπτο του διορισμού πραγματογνώμονος, προκειμένου να δοθεί και στον ίδιο η δυνατότητα να διορίσει τεχνικό σύμβουλο, δεν είναι υποχρεωτική σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 204 παρ.2 ΚΠΔ.¹⁸ Επιπλέον με την παρ.

---

¹⁴ Χ.-Μ Νικολοπούλος, Συστηματική προσέγγιση της ψυχοδιαγνωστικής εξέτασης του ανηλίκου – θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας κατά τη διάταξη του άρθρου 226Α Κ.Π.Δ.: Έννοια, νομική φύση και δικαιώματα του κατηγορουμένου κατά την πρόσφατη νομολογία, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ν. Κουράκη, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 2016, σελ. 2146-8, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://crime-in-crisis.com>.

¹⁵ Κ. Παναγός, Ανήλικοι μάρτυρες σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης: ο ρόλος των επιστημών ψυχικής υγείας στην εξέτασή τους, Ποιν.Δικ. τ. 11/2021, σελ 1515

¹⁶ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1230

¹⁷ ΣυμβΠλημΡόδ 42/2021 [Απόλυτη ακυρότητα επί απουσίας παιδοψυχιάτρου – Διορισμός από τον κατηγορούμενο τεχνικού συμβούλου] (παρατ. Στ. Τσάκος), Ποινική Δικαιοσύνη, Τεύχος 8-9/2021, σελ 1263

¹⁸ ΣυμβΠλημ/Αμφ 200/2021 [Ανώμοτη κατάθεση ανηλίκου θύματος χωρίς την παρουσία παιδοψυχολόγου/παιδοψυχιάτρου - Απόλυτη ακυρότητα] (παρατ. Ν. Κουμουλέντζος), Ποινική Δικαιοσύνη, Τεύχος 2/2022, σελ 294

3 του άρθρου 227 ΚΠΔ δίδεται το δικαίωμα στους συνηγόρους υπεράσπισης η στους συνηγόρους του δηλώντα προς υποστήριξη κατηγορίας, να ζητήσουν να υποβληθούν στον ανήλικο από τον ανακρίνοντα ερωτήσεις, τις οποίες έχουν προηγουμένως διατυπώσει εγγράφως, εκτός αν από την κρίση του παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου οι ερωτήσεις αυτές είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ψυχική κατάσταση του ανηλίκου. Εξάλλου σύμφωνα με το άρθρο 108 ΚΠΔ το ανήλικο θύμα ακόμα και αν δεν παρίσταται προς υποστήριξη κατηγορίας έχει τα δικαιώματα που προβλέπονται από τα άρθρα 92 και 100 ΚΠΔ. Σύμφωνα με το άρθρο 207 παρ.2 ΚΠΔ ρητά εξαιρείται το δικαίωμα προσωπικής επαφής του τεχνικού συμβούλου με τον ανήλικο. Επιπλέον, ορίζεται ότι σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η εμφάνιση και εξέταση του ανηλίκου θύματος κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον του δικάζοντος δικαστηρίου από τους δικαστές και τους παράγοντες της δίκης, αλλά αυτή μπορεί να διενεργηθεί κατ' εξαίρεση μόνον κατόπιν αιτήματος από τους διαδίκους ή τον Εισαγγελέα. Τότε μόνο, όταν γίνει δηλαδή δεκτό το αίτημα από τον Πρόεδρο του δικαστηρίου, μπορούν να τεθούν ερωτήματα στο ανήλικο θύμα ενόσω όμως αυτό βρίσκεται σε άλλο χώρο και όχι ενώπιον του δικαστηρίου, απόντων των διαδίκων, μέσω ανακριτικού υπαλλήλου που διορίστηκε από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου, παρουσία ειδικού επιστήμονα της παρ. 1 εδ. α' του αρ. 227, επερχόμενης τοιουτοτρόπως κάμψης της θεμελιώδους αρχής της αμεσότητας, που απαιτεί προσωπική και άμεση επικοινωνία του Δικαστηρίου και των παραγόντων της δίκης με τα προσωπικά αποδεικτικά μέσα.¹⁹

Με το άρθρο 121 του ν. 4855/2021, επεκτείνεται η εφαρμογή των προστατευτικών διατάξεων του άρθρου 228 ΚΠΔ σχετικά με την εξέταση ως μαρτύρων των θυμάτων του άρθρου 323^A εμπορίας ανθρώπων και στα άρθρα 336 βιασμού, 337 παρ.4 της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας σε εργασιακό χώρο, 338 της κατάχρησης ανίκανου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη,³⁴³ της κατάχρησης σε γενετήσια πράξη,³⁴⁵ της γενετήσιας πράξης μεταξύ συγγενών και 349 παρ.3 της μαστροπείας. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η εξασφάλιση της ανεπηρέαστης και αντικειμενικής κατάθεσης των ενήλικων θυμάτων των εγκλημάτων που μνημονεύονται στην διάταξη αυτή.²⁰ Όπως παρατηρούμε από την αιτιολογική έκθεση, εμπλουτίζεται ο κατάλογος των αδικημάτων, για τα οποία προβλέπεται αυτή η ειδική διαδικασία εξέτασης²¹ ως ειδικοί μάρτυρες και ο λόγος είναι διότι ο νομοθέτης θέλει να προστατέψει τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως πολίτες τρίτων χωρών, θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης που λόγω της κακοποίησης που έχουν υποστεί αδυνατούν να καταθέτουν χωρίς την υποστήριξη ειδικών επιστημόνων, αλλά και στην αποφυγή της δευτερογενούς θυματοποίησης των θυμάτων που προέρχονται από την επανειλημμένη εξέταση τους από τις αρχές.

Από την μελέτη του άρθρου αυτού παρατηρείται ότι οι διαδικασίες είναι όμοιες με αυτές του άρθρου 227 ΚΠΔ, όπως τις αναφέραμε ανωτέρω. Σημαντικό είναι

¹⁹ Α. Καρράς, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 2006, σελ. 729 επ.

²⁰ Χ. Σεβαστιδής, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Σάκκουλας, 2011, σελ 2692

²¹ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1238

να αναφέρουμε ότι ο τίτλος της διάταξης αυτής παρέμεινε ο ίδιος. Θεωρούμε ότι αυτό συνέβη λόγω προφανούς παραδρομής, διότι πλέον μετά και την προσθήκη με το νόμο 4855/2021 και άλλων αδικημάτων στην διαδικασία του άρθρου 228, ο τίτλος αυτός δεν προσδιορίζει με ακρίβεια το περιεχόμενο του, αφού δεν αφορά μόνο μάρτυρες θύματα εμπορίας ανθρώπων. Επομένως, κατά την γνώμη του γράφοντος, ορθότερο θα ήταν το άρθρο 228 ΚΠΔ να μετονομαστεί «ενήλικοι μάρτυρες θύματα προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας», αφού πλέον η διαδικασία εξέτασης των ανήλικων μαρτύρων προβλέπεται στην διάταξη του άρθρου 227 ΚΠΔ. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι, στην διάταξη του άρθρου 228 ΚΠΔ, διατηρήθηκε η εξαίρεση των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 204 έως και 208 ΚΠΔ, εν αντίθεσή με το άρθρο 227 ΚΠΔ, όπου ο νομοθέτης χορήγησε ρητά στην παρ. 2 αυτή την δυνατότητα. Ωστόσο χωρίς καμία δικαιολογητική βάση και λογικά εκ προφανούς παραδρομής, διατηρήθηκε το άρθρο 228 παρ. 1 ΚΠΔ η εξαίρεση από τα δικαιώματα των άρθρων 204-208 ΚΠΔ.²² Επομένως αποτελεί παραφωνία το γεγονός ότι επιτρέπεται στην περίπτωση των ανήλικων θυμάτων η δυνατότητα διορισμού τεχνικού συμβούλου, ενώ για τα ενήλικα θύματα των αδικημάτων που εντάσσονται σ αυτή την διάταξη να απαγορεύεται η δυνατότητα σύμφωνα με το άρθρο 228 ΚΠΔ. Ο πραγματογνώμονας που διορίζεται έχει και εδώ και όπως και στο άρθρο 227 ΚΠΔ, την υποχρέωση να αποφανθεί για την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του παθόντος καθώς και να παρίσταται στην εξέταση του. Οφείλει να συντάξει γραπτή έκθεση. Επομένως προηγείται ο διορισμός, έπεται η προετοιμασία του θύματος για την εξέταση του και η κρίση περί αντιληπτικής ικανότητας, ακολουθεί η υποβολή πραγματογνωμοσύνης και στο τέλος η κατάθεση του. Στη περίπτωση που το δικαστήριο μετά από αίτηση του εισαγγελέα ή των διαδίκων, κρίνει ότι ο παθόντας πρέπει να καταθέσει μετά την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, δύναται να διορίσει ανακριτικό υπάλληλο που θα εξετάσει τον παθόντα στο τόπο όπου βρίσκεται, σύμφωνα πάντα με την διαδικασία που ορίζεται στην παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου, όμοια με αυτή του άρθρου 227 ΚΠΔ. Με το άρθρο 121 του ν. 4855/2021 τροποποιήθηκε, η παρ. 5 του άρθρου 228 ΚΠΔ και ο παθόντας μπορεί να κλητευθεί και εξεταστεί διαρκούσης της συνεδρίασεως με φυσική παρουσία κλεισμένων των θυρών, όπως προβλέπει το άρθρο 330 ΚΠΔ, αφού προηγηθεί αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου. Ο νομοθέτης θέλει με την προσθήκη αυτή, να δώσει στο δικαστήριο την ευχέρεια να καλέσει τον ενήλικο παθόντα ενώπιων του αφού η προσθήκη αυτή αφορά μόνο τους ενήλικους (προβλέπεται μόνο στο άρθρο 228 ΚΠΔ και όχι στο 227 ΚΠΔ που αφορά ανηλικούς) και στην περίπτωση που αυτό θεωρείται αναγκαίο, αφού απαιτεί την έκδοση ειδικά αιτιολογημένης απόφασης, ώστε να εξασφαλίζεται όσο γίνεται η προστασία του μάρτυρα-παθόντα από ανώφελη προσαγωγή του ενώπιων του δικαστηρίου, αλλά επιπροσθέτως και για να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα του κατηγορουμένου στη περίπτωση που δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία που δικαιολογούν την ενοχή του και απαιτείται η εκ νέου κατάθεση του θύματος. Το δικαστήριο δύναται, είτε να διακόψει όταν

---

²² Λ. Μαργαρίτης, Ο Νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1240

επίκειται κίνδυνος παραγραφής ή ο κατηγορούμενος είναι κρατούμενος, είτε να αναβάλει για «κρείσσονες αποδείξεις» σύμφωνα με το άρθρο 352, 353 ΚΠΔ έτσι ώστε να κλητεύσει τον παθόντα στο ακροατήριο, τηρώντας πάντα τις ιδιαίτερες διατυπώσεις, υπο τις οποίες πρέπει να γίνει η εξέταση του. Όσον αφορά την διαδικασία εξέτασης του θα πρέπει να διορισθεί ως συμπράττων ειδικός επιστήμονας ψυχολόγος ή ψυχίατρος, είτε εντός, είτε εκτός για λόγους ταχύτητας, του καταλόγου των πραγματογνωμόνων, που θα έχει την αποστολή να προετοιμάσει τον ενήλικο για την εξέταση του, θα συντάξει γραπτή έκθεση περί της αντιληπτικής του ικανότητας και φυσικά θα παρασταθεί κατά την εξέταση του, εφαρμόζοντας όσα προβλέπονται και για τους ανηλίκους, όπως αναλύσαμε ανωτέρω. Επομένως το δικαστήριο, στο διατακτικό του θα κλητεύσει τον παθόντα, θα διορίσει ως ειδικό επιστήμονα για να παρασταθεί ψυχολόγο ή ψυχίατρο, ο οποίος αφενός θα πρέπει να προετοιμάσει ψυχολογικά τον ενήλικο για τον σκοπό και την αναγκαιότητα της εξέτασης και αφετέρου να γνωμοδοτήσει ως προς την αντιληπτική ικανότητα του ενήλικου και τέλος θα προκαθορίσει ότι η εξέταση θα γίνει με βάση συγκεκριμένες ερωτήσεις τις οποίες και θα θέσει στο διατακτικό της απόφασης του.²³ Η πρόβλεψη αυτή ικανοποιεί την δυνατότητα του κατηγορουμένου να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ.3 περ. δ της ΕΣΔΑ και προβλέπεται στη παρ 2 του άρθρου 228 ΚΠΔ, η οποία δίδει το δικαίωμα στους συνηγόρους των διαδίκων να ζητήσουν να υποβληθούν στον παθόντα από τον ανακρίνοντα ερωτήσεις, τις οποίες έχουν προηγουμένως διατυπώσει εγγράφως, αφού κρίνει ο ψυχολόγος ή ο ψυχίατρος αν αυτές θα επηρεάσουν την ψυχική κατάσταση του παθόντος.²⁴

Η δεύτερη πραγματογνωμοσύνη που προβλέπεται στην διάταξη του άρθρου **352^A ΠΚ** θεσπίζει διαγνωστική εξέταση της ψυχογενετικής κατάστασης τόσο του κατηγορουμένου όταν το θύμα είναι ανήλικο και όχι ενήλικο, όσο και των ανήλικων και όχι των ενήλικων θυμάτων στις περιπτώσεις των ανωτέρω εγκλημάτων. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να εντοπιστεί όσον αφορά τον κατηγορούμενο, έγκαιρα τυχόν γενετήσια διαστροφή ή παιδοφιλία των προβλεπόμενων στο Κεφάλαιο 19^ο του Ποινικού Κώδικα εγκλημάτων²⁵. Επομένως, πρόκειται για την καλούμενη ψυχολογική -ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη, δηλαδή την ειδική εξέταση τόσο του κατηγορουμένου όσο και του ανήλικου θύματος, που αποσκοπεί στην υποβολή θεραπείας αυτών, δηλαδή του μεν κατηγορουμένου ως προς τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν γενετήσιας διαστροφής του με την λήψη μέτρων κατάλληλης θεραπείας σε περίπτωση καταδίκης (352^A παρ 2), τον αποκλεισμό επανάληψης στο μέλλον και την διευκόλυνση της οικογενειακής του επανένταξης, του δε θύματος ως προς την επίβλεψη και την αντιμετώπιση του μετατραυματικού συνδρόμου και την υποβολή αυτού σε θεραπεία. Κατά συνέπεια η πραγματογνωμοσύνη αυτή, έχει συγκεκριμένη χρησιμότητα, όπως προβλέπεται από την διάταξη και δεν

²³ ΜΟΕφαθ 381,382,383,410,411,412,413/2009 [Ανήλικα θύματα προσβολής προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας] , Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 2/2010, σελ 185

²⁴ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 1243

²⁵ Λ. Μαργαρίτης, Ο Νεός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020 σελ 2590

διενεργείται γιατί αποσκοπεί στην διεύρυνση της υπόθεσης και την συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, ως προς την τέλεση ή μη των προαναφερόμενων αδικημάτων εις βάρος των ανηλίκων, ούτε ως προς την ύπαρξη λόγου άρσης ή μείωσης του καταλογισμού σύμφωνα με το άρθρο 34 ή 36 ΠΚ.

Η διαδικασία αυτή διατάσσεται είτε στην προδικασία από τον αρμόδιο εισαγγελέα είτε στην κυρία ανάκριση από τον αρμόδιο ανακριτή. Η εξέταση αυτή συνιστά πραγματογνωμοσύνη, υπαγόμενη στις διατάξεις των άρθρων 183 επ. ΚΠΔ. Στο στάδιο της κυρίας ανάκρισης, την εν λόγω ψυχοδιαγνωστική εξέταση του κατηγορουμένου, διατάσσει ο ανακριτής, με την έκδοση διάταξης, αφού υποχρεωτικά ακουστεί ο εισαγγελέας σύμφωνα με τα άρθρα 32 παρ2 και 4 και 138 παρ. 1 ΚΠΔ. Δεν απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του. Η εξέταση αυτή δεν είναι υποχρεωτική, αλλά αντιθέτως διατάσσεται είτε αυτεπαγγέλτως, είτε κατόπιν αιτήσεως του κατηγορουμένου και μόνο κατόπιν συναινέσεως του. Αν δεν συναινέσει ο κατηγορούμενος, δεν δύναται ο ανακριτής να προχωρήσει στην διενέργεια της. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι παρόλο που δεν προκύπτει από το γράμμα του νόμου, συνάγεται ότι η συναίνεση του κατηγορουμένου πρέπει να είναι γραπτή και να εγχειρίζεται στη δικογραφία. Η συναίνεση δύναται να περιλαμβάνεται είτε στην προφορική απολογία του ενώπιον του ανακριτή είτε στο υπόμνημα που υποβάλλει σ αυτόν ή πριν απ αυτήν, σε χωριστό έγγραφο το οποίο και θα συμπεριληφθεί στην δικογραφία. Το λογικό είναι να δίνεται η συναίνεση στην αρχή της διαδικασίας ώστε να μην χρειάζεται μετά νέα συμπληρωματική απολογία, όπως απαιτείται μετά την τελευταία ανακριτική πράξη. Σε περίπτωση αρνήσεως του ανακριτή να προχωρήσει στην διενέργεια αυτής της εξέτασης, απαιτείται η έκδοση διάταξης η οποία θα επιδοθεί στον κατηγορούμενο, όπως προβλέπουν τα άρθρα 102 και 274 ΚΠΔ. Επι της διάταξης αυτή ο κατηγορούμενος μπορεί να προσφύγει στο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

Μετά την συναίνεση του φερόμενου ως δράστη και την γνωμοδότηση του αρμόδιου Εισαγγελέα, επιστρέφει η δικογραφία στον ανακριτή, όπου προβαίνει στην έκδοση διάταξης με την οποία διορίζει πραγματογνώμονα ψυχίατρο, από τον πίνακα πραγματογνωμόνων που καταρτίζει το συμβούλιο πλημμελειοδικών. Στην ανωτέρω ανακριτική διάταξη παρατίθενται οι ερωτήσεις που απευθύνονται στον πραγματογνώμονα, η εισαγγελική γνωμοδότηση που δεν απαιτείται να είναι σύμφωνη, καθώς και τη συναίνεση του κατηγορουμένου. Ο ανακριτής είναι υποχρεωμένος να κοινοποιήσει την διάταξη αυτή στον εισαγγελέα, τον κατηγορούμενο και στον παριστάμενο προς υποστήριξη της κατηγορίας, ήτοι το νόμιμο εκπρόσωπο του ανηλίκου θύματος, διότι δεν προκύπτει καμία εξαίρεση από το νόμο όσον αφορά την κοινοποίηση της διατάξεως στον τελευταίο. Επομένως ο παριστάμενος προς υποστήριξη της κατηγορίας νομιμοποιείται εν προκειμένω, στην ενάσκηση των δικαιωμάτων του που πηγάζουν από τα άρθρα 191 και 192 ΚΠΔ και τον διορισμό αντίστοιχα τεχνικού συμβούλου σύμφωνα με τα άρθρα 204 ΚΠΔ., δικαίωμα το οποίο έχει και ο κατηγορούμενος αντίστοιχα. Αν μετά τη έκδοση της διάταξης ο κατηγορούμενος ανακαλέσει την δήλωση συναίνεσης του για την διενέργεια της

ψυχοδιαγνωστικής του εξέτασης, τότε αυτός δεν δύναται να εξαναγκαστεί και ως εκ τούτου, ματαιώνεται η διενέργεια αυτής.

Όσα λεπτομερώς περιγράφονται ανωτέρω για την διενέργεια της προκείμενης πραγματογνωμοσύνης ισχύουν και σ αυτήν όσον αφορά την ορκοδοσία και την ανάληψη καθηκόντων μετά δε την ολοκλήρωση της πραγματογνωμοσύνης αυτός υποβάλλει την έκθεση του στο ανακριτή (αρ. 198 και 148 ΚΠΔ). Σε περίπτωση που το πόρισμα της διενεργηθείσας πραγματογνωμοσύνης κατατείνει υπέρ του εντοπισμού τυχόν γενετήσιας διαστροφής του κατηγορουμένου, δύναται στη περίπτωση αυτή το δικαστήριο να επιβάλει στον καταδικασθέντα την παρακολούθηση προγράμματος ψυχογενετήσιας θεραπείας του, η οποία εκτελείται κατά το χρόνο έκτισης της ποινής ή ανεξάρτητα απ αυτήν.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και όσον αφορά τα ανήλικα θύματα όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3, προκειμένου να κριθεί αν έχουν ανάγκη θεραπείας. Κατά τα λοιπά καθώς και για την διενέργεια της προκείμενης πραγματογνωμοσύνης ισχύουν όσα λεπτομερώς εκτίθενται ανωτέρω στις οικείες παραγράφους περί πραγματογνωμοσύνης και διορισμού τεχνικού συμβούλου από τον κατηγορούμενο αλλά και από τον παριστάμενο προς υποστήριξη κατηγορίας. Κατά την κρίση του γράφοντος ο νομοθέτης θα ήταν σκόπιμο να επεκτείνει την ιδιώνυμη πραγματογνωμοσύνη αυτή και στους δράστες των ενήλικων θυμάτων αλλά και στα ενήλικα θύματα, δεδομένου ότι πρόβλεψε και γι αυτούς μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις του ν. 4855/2021 μια ειδική διαδικασία εξέτασης τους σύμφωνα με το άρθρο 228 ΚΠΔ.